

Zápis z 10. jednání Výboru pro vzdělávání k udržitelnému rozvoji Rady vlády pro udržitelný rozvoj (RVUR)

6. dubna 2017, Úřad vlády, Strakova akademie, č. m. 179

Přítomni: Michal Broža (Informační centrum OSN), Daniš Petr (TEREZA), Harmanová Jana (KÚ MSK), Ondřej Charvát (ÚV), Kapitulčinová Dana (COŽP UK), Kubíková Dita (MZV), Jiří Kulich (Pavučina, Sdružení středisek ekologické výchovy a etiky), Kvasničková Danuše (KEV), Karla Mališová (MŠMT), Josef Morkus (MMR), Miroslav Novák (MŽP), Václav Pícl (MŠMT), Petra Skalická (Člověk v tísni, Glopis), Kateřina Stonawská (Ministerstvo zemědělství), Ondřej Šejtka (Česká rada dětí a mládeže), Milada Švecová (Klub ekologické výchovy),

Nepřítomni: Andrys Ondřej (ČŠI), Buriánová Jitka (MŽP), Kažmierski Tomáš (MŽP), Dana Moravcová (OMEP), Luděk Tesarčík (Asociace krajů), Melanie Zajacová (MPSV), Tomáš Kažmierski (MŽP), Hana Korvasová (Zelený kruh / Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání Brno), Dita Kubíková (MZV), Luděk Tesarčík (KÚ LK)

Host: Pavel Činčera (BEZK)

Program jednání:

1. Představení výzkumu o environmentálním vzdělávání (P. Činčera)
2. Příprava Pracovní skupina pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu a environmentální poradenství (M. Novák)
3. Schválení plánu činnosti na rok 2017 (O. Charvát)
4. Informace o postupu schvalování strategického rámce Česká republika 2030 (O. Charvát)
5. Různé
 - a) Informace o standardech DVPP a možnostech revize v rámci VUR (K. Mališová)
 - b) Informace o postupu kolem příspěvku pro EHK OSN (K. Mališová)

Seznam příloh

- 1) Prezentace Environmentální výchova z pohledu učitelů
- 2) Autoevaluační systém environmentální výchovy

K bodu programu č. 1: Úvod a přivítání

Mgr. Václav Pícl zahájil jednání a představil program jednání, který byl následně schválen.

K bodu programu č. 2: Představení výzkumu o environmentálním vzdělávání

Pavel Činčera z BEZK představil výstupy projektu Environmentální kompetence dětí, Projekt TAČR TB050MZP001, viz příloha číslo 1.

V. Pícl poděkoval za přednesené informace a otevřel debatu.

M. Švecová upozornila, že podle jejích poznatků je nejproblematictější situace v Karlovarském kraji (dále jen KVK). Vedení kraje je ale vzdělávání velice nakloněné, což potvrzuje i fakt, že zde proběhne první ročník Školy udržitelného rozvoje, do kterého se přihlásilo 40 škol. Další pilotní ročník bude v Ústeckém kraji, kde je přihlášeno 38 škol. V oblasti vzdělávání mají školy nakročeno, 48 učitelů prošlo specializačním studiem. Problémy byly dopravě do krajského města, kde nefunguje dobře dopravní obslužnost.

K. Mališová nesouhlasí s tím, že by situace ve školách byla plošně špatná, existují školy udržitelného rozvoje, které se tématem zabývají, případně střední školy, které se zaměřují na přírodu jako téma, zejména zemědělské školy

P. Činčera dodal, že výzkum chtěl zejména upozornit na problematické stránky, naopak ale objevil i silné stránky, zejména uvedených devět příkladů dobré praxe nebo fakt, že většina škol je velmi dobrá ve výuce ekologických zákonitostí, spolupracují se středisky ekologické výchovy a neziskovými organizacemi. Situace tedy není pesimistická, nicméně uvedené problémy české školy ve vztahu k environmentálnímu vzdělávání trápí.

M. Švecová se zeptala, zda se věnovala pozornost vztahu VUR k rámcovým vzdělávacím programům a zda skutečně jsou součástí ekologických zákonitostí. Podle vlastní analýzy M. Švecové obsahují rámcové programy řadu klíčových pojmů k vzdělávání k udržitelnému rozvoji, jde ale i o pochopení pojmů, které jsou zásadní pro pochopení pojmu udržitelného rozvoje. Například kolik dětí a lidí vůbec ví, co to je skleníkový jev, zda mají představu o tomto pojmu. Dělali jsme průzkum znalostí již v osmdesátých letech, který se týkal ZŠ, konce středních škol a vysokých škol a na vzorku 1700 respondentů.

P. Činčera dodal, že podle výzkumu se neukazovalo jako problematické vzdělávání v rámci ekologických zákonitostí, jako je například změna klimatu, ale zkoumání místních nebo regionálních problémů.

J. Harmanová Nesoutěžní přehlídka v Moravskoslezském kraji ukázala, že badatelské projekty žáků základních škol byla často na vyšší úrovni, než středoškolských studentů. Volnost badatelských projektů se ukazuje jako výhoda někde se ale ukazuje, že učitelé neumějí dobře uchopit badatelské projekty.

P. Daniš dodal, že data neukazují až tak nic nového, respektive potvrzují to, že české děti jsou málo v přírodě ve výuce. To nepřímo potvrzuje výzkum nadace Proměny, které ukazují, jak málo jsou české děti venku a že škola není místo, které by počet hodin venku navyšovalo. Podobně ukazuje hodnocení PISA, že žáci mají dobré znalosti přírodovědné gramotnosti ve znalostech, ale relativně hůře jsou na tom v kladení vědeckých otázek a aplikaci znalostí. Teď je otázka, co s tím můžeme udělat nejen jako neziskovky, ale i systémově na úrovni ministerstva. Narazili jsme na skotské kurikulum, které rovnou navrhuje, aby se některé předměty rovnou učily venku, protože to dává větší smysl, aby se něco co se týká přírody, učilo přímo v přírodě. Stejně tak očekávané výstupy počítají nejen s vědomostmi, ale také s prožitky a zkušenostmi. V kurikulu můžeme tedy přímo zachytit požadavek, aby žáci participovali na výuce a na výzkumných projektech.

P. Činčera dodal, že částečnou odpovědí může být obava o bezpečnost dětí, respektive odpovědnost školy vůči rodičům. Částečně tedy může být odpovědí práce s rodiči.

M. Novák pochválil, že se podařilo odhalit rezervy v systému vzdělávání, což bylo koneckonců zadáním výzkumu. Teď se tedy může začít pracovat na jejich nápravě. MŽP zvažuje podporu dopracování autoevaluačního nástroje pro učitele, tak aby byl lépe použitelný, například ve formě webové aplikace. MŽP zároveň plánuje podat další žádosti o projekt TA ČR, který by se naopak zaměřil na výzkum znalostí žáků, například zmiňované změny klimatu.

J. Morkus informoval o další studii BEZK, která se týkala stavební kultury a vnímání zastavěného území. Výzkum směřoval na výstupy do rámcových vzdělávacích programů a školských programů a jeho výsledky jsou zveřejněné na stránkách www.stavebnikultura.cz. Stránka by měla být průběžně aktualizována.

J. Kulich dodal, že řada témat z výzkumu rezonuje se strategickým rámcem ČR 2030, zejména v požadavcích na vzdělávání k orientaci ve světě a občanském vzdělávání. Řada věcí by tedy mohla být řešena pomocí revize Rámcových vzdělávacích programů, což je jeden z bodů dnešního jednání výboru. V rámci revizí těchto programů by měli být u úpravy a pracovat přímo v pracovních skupinách, do kterých by se měli zapojit odborníci na vzdělávání k udržitelnému rozvoji.

P. Skalická se zeptala, jak by měl fungovat autoevaluační nástroj, zda je určen pouze pro učitele škol a jak by se měl dál vyvíjet.

P. Činčera vysvětlil, že by to měla být pomůcka pro učitele, neměl by to být nástroj pro hodnocení učitelů nebo škol. To by vedlo k tomu, že by si učitelé přidávali body. Vzhledem k množství škol není možné hodnotit stav zvenčí, ale naopak pouze nabídnout učitelům možnost poctivého samohodnocení. Zlepšit by se ale mělo uživatelské prostředí samotného nástroje, nicméně mělo by jít o dobrovolnou pomůcku.

P. Skalická doplnila otázku, zda se výzkum zabývá také doporučeními pro ředitele škol, kteří by pak byli ochotní přistoupit k revizím vzdělávacích programů.

J. Pícl doplnil, že chyba není ve vzdělávacím systému, ale spíše v naplňování v konkrétních školách. Příliš totiž nefunguje hodnocení sebehodnocení, a proto je důležité i téma revize vzdělávacích programů. Ministerstvo bude projednávat způsob naplnění revizí RVP, měly by se pojmout trochu jinak než dnes, což chce Národní ústav pro vzdělávání. Bude obsahovat nejen obsah a výstup, ale i část normativní, tedy konkrétní očekávané cíle a výsledky programů včetně nástrojů na jejich ověřování. Bude zde i část, která bude ověřovat posun dítěte v čase a také část ilustrační s příklady dobré praxe, učebních činností, práce žáků atd. Národní ústav pro vzdělávání má projekt PPUČ - Podpora práce učitelů, který by měl pomáhat s metodikou, jak vytvářet školní vzdělávací programy, tedy to co bude ovlivňovat činnost školy. A tady je zodpovědný ředitel, který je zodpovědný za přípravu školního vzdělávacího programu a zároveň bude učitelům schvalovat výuku v přírodě, exkurze nebo projektové úkoly. Bude tedy připravená změna toho, co by měly rámcové vzdělávací programy představovat. Bude to dlouhodobý proces a určitě ji nezvládne sám Národní vzdělávací ústav, ten to bude spíše koordinovat, RVP jsou od předškolního vzdělávání až po střední školy. NVÚ bude využívat expertní týmy, bude tedy určitě prostor proto, zapojit se do této přípravy. Rádi bychom využili zapojení lidí z praxe a to nejen ze školní, ale i mimo školní sféry. Všechno škola zvládnout nedokáže, proto někdy slyšíte ty věty, že učitelé raději dají přednost staré osvědčené formě výuky, než aby riskovali nebo měli konflikty s rodiči. Nevím, zda je problém v tom, že by učitelé nebyli v tématu vzdělání, nicméně je možné rozšířit vzdělávání učitelů. To můžeme udělat hned, rozšířit možnosti vzdělávání. To má na starosti Národní institut další vzdělávání, směřuje vzdělávání tam, kam mu stát určí, že je prioritou. A stát tedy může zadat prioritu v dalším vzdělávání, ale můžeme to jenom nabídnout, klíčová je chuť a také podpora učitelů v dalším vzdělávání. Podpora tedy musí být nejen od ředitelů škol, ale i od dalších

zaměstnanců, včetně školníků a uklízeček. Možná tedy chybí dobré příklady, které by inspirovaly učitele, což se pak odrazí i v dospělosti na žácích. V budoucnu vás tedy rád seznámím s revizí RVP.

J. Harmanová se ptá, jaká je role zřizovatele školy, protože existují různí zřizovatelé, někteří hodnotí kvalitu škol a jiní ne. Chybí ale systémový přístup hodnocení.

V. Pícl připomněl, že ministerstvo se snaží komunikovat se zástupci obcí a krajů. Role zřizovatele je ale jasně daná zákonem. Obec má povinnost zřizovat bezplatné vzdělávání, ale ne vždy chápe svou roli danou zákonem. V daném případě je to především otázka komunikace se zřizovatelem a jejich role i v kontrole zřízených škol, koneckonců ČŠI má projednat se zřizovatelem výsledky vzdělávání v daném subjektu. Otázka je, jak na to zřizovatel reaguje nebo jak reaguje na zjištění inspekce, že zřizovatel nevytváří dostatečné podmínky pro školy. Od MŠMT dostávají peníze jen na platy učitelů a na pomůcky.

Milada Švecová dodala, že by bylo možné ulehčit roli koordinátorů ekologické výchovy, protože když se dělá neoficiální průzkum, který ukazuje, že náročnost práce koordinátorů je větší než práce školních koordinátorů výpočetní techniky. A u nich existuje možnost snížení vyučovací povinnosti. O tom se jedná i u koordinátorů EVVO. **J. Pícl** dodal, že v rámci projednávání novely zákona o pedagogických pracovnících všechny pozice, jako je koordinátor EVVO, jsou zaváděny jako specializovaná činnost. Pokud bude mít učitel zvláštní vzdělání většinou v rozsahu 250 hodin, budou mít nárok na příplatek 500 - 2 000 korun a snížení přímé povinnosti učit podle počtu dětí ve škole. Určitě máme zájem na snížení povinnosti vyučovat, aby mohli dobře vykonávat svoji činnost koordinátorů.

J. Harmanová upozornila, že na některých školách dělá koordinátora ředitel sám nebo vyzve učitele biologie, aby převzal roli koordinátora, ale už mu neumožní další vzdělávání.

Podle **J. Pícla** nový zákon takovou praxi neumožní, škola ale nemusí mít obsazeny všechny specializované činnosti, jako třeba kariérový poradce, kterého dnes platíme z šablon. Snažíme se, aby pozice, které škola potřebuje, skutečně dělali lidé s patřičným vzděláním, a aby jim státní nabídla finanční ohodnocení i prostor pro jejich práci, právě třeba snížením povinností učit. Měla by skončit praxe, když se obsazují role, jen aby byly obsazeny.

J. Kulich navrhnul, aby blíže než revize RVP je kariérní řád a standard učitele, tedy až bude k dispozici a pokud bude vhodné, mohli bychom návrh připomínkovat.

J. Pícl dodal, že kariérní řád bude schvalovat sněmovna, ministerstvo bude reagovat bezprostředně, do vnějšího připomínkového řízení pošle všechny podzákoné normy k připomínkování. Nicméně vyhláška o standardu učitele bude obsahovat jen základní hlavní požadavky a později v metodickém materiálu budou rozepsány do tzv. indikátorů konkrétní kompetence na různých kariérních stupních. Indikátory již byly zpracovány, podpoříme je v projektu IPs IMKA, který bude spuštěn na podporu implementace kariérního řádu. Když tyto dokumenty budou veřejné, můžeme je členům výboru zaslat. Pokud budou dokumenty v pracovní verzi, můžeme je na výboru prezentovat, dokud jsou materiály v pracovní verzi, musí zůstat neveřejné, protože se průběžně mění.

K bodu programu č. 2 Příprava Pracovní skupina pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu a environmentální poradenství (M. Novák)

V. Pícl vyzval M. Nováka k podání informace o vzniku pracovní skupiny pro environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu a environmentální poradenství.

M. Novák informoval o tom, že byl schválen státní program EVVO. Jedním z úkolů je zřízení pracovní skupiny pro environmentální vzdělávání a environmentální poradenství, již v materiálu vlády schváleném loni v létě byl požadavek, aby se tak dělo v koordinaci s Úřadem vlády. Posledním jednání RVUR schválili vznik pracovní skupiny pod výborem pro VUR, tedy činnost pracovní skupiny může začít. Výbor by měl schválit předsedu pracovní skupiny, který bude moci začít samostatně pracovat, vytvořit seznam členů této skupiny a svolat její první jednání. Skupina bude fungovat v rámci ministerstva životního prostředí, stejně tak se zde bude scházet a tajemnictví by taktéž mělo zůstat na MŽP, podobně jako funguje skupina pro MA 21. Ta je také inspirací, jak tuto pracovní skupinu vytvořit. Vstupy skupiny se pak budou komunikovat směrem k Výboru VUR.

J. Morkus navrhl jako předsedu pracovní skupiny pro EVVO Miroslava Nováka z MŽP, který kandidaturu přijal.

J. Pícl se zeptal, jak by měla skupina vypadat, respektive kolik by měla mít členů.

M. Novák doplnil, že zapojené instituce definuje státní program EVVO, všechny by se tedy měli stát zástupci skupiny. Celkem to vychází na 20 - 25 lidí, zástupci škol, neziskových organizací, krajů a obcí.

J. Pícl zahájil hlasování, výbor jednomyslně zvolil M. Nováka jako předsedu pracovní skupiny pro EVVO.

K bodu programu č. 3 Schválení plánu činnosti na rok 2017

V. Pícl zahájil projednávání dalšího bodu.

O. Charvát informoval členy výboru o zaslaném návrhu plánu činnosti, nicméně vzhledem k počtu připomínek by bylo vhodné shromáždit tyto připomínky a konečný tvar plánu činnosti by se schválil po e-mailu. Formálně věcný plán činnosti na rok 2017 výbor schválený má, nicméně aktuálně je prostor pro témata, která členové výboru považují za podstatná, než nastane fáze přípravy implementačního dokumentu ke strategickému rámci ČR 2030, ke kterému se bude výbor vyjadřovat.

D. Kapitulčinová se zeptala, zda výbor zhodnotil působení v roce 2016. Návrh plánu činnosti obsahuje kromě jiného i seznam bodů, které se od počátku fungování výboru neustále opakují a jsou zveřejněny pod názvem Nejpalčivější problémy v oblasti VUR v ČR. Neproběhla ale diskuze o tom, zda chceme v řešení těchto problémů pokračovat, případně, zda by se neměly reflektovat v plánu činnosti na rok 2017. Dokument původně vznikl již v roce 2016, nicméně později se k němu VUR nedostal. Jedním z bodů je zajištění podpory VUR na MŠMT.

J. Harmanová dodala, že vůči krajům je velká škoda, že na MŠMT není osoba, která by měla na starosti EVVO a VUR a mohli se na ní obracet ředitelé škol a další osoby. Pokud nebude jasně definovaná osoba, která by byla k dispozici, tak to bude stále problematické.

J. Pícl dodal, že se na příštím jednání domluvíme na plánu činnosti a na vyhodnocení činnosti výboru v minulém roce.

K bodu programu č. 4 Informace o postupu schvalování strategického rámce Česká republika 2030

O. Charvát přiblížil aktuální stav postupu schvalování strategického rámce Česká republika 2030. V březnu schválila dokument RVUR, 10. dubna bude strategický rámec projednávat tripartita a poté by se měl dostat na program jednání vlády. Předpokládáme, že by se tak mělo stát 19. dubna. Zároveň se připravuje implementační fáze, expertní týmy OUR připravují implementační

plány a dokumenty, spolu se sadami indikátorů, které měří výstupy. Implementační dokument by měl být kompletní a schválený do konce listopadu 2017.

V. Pícl navrhl, aby výbor vzal na vědomí postup při projednávání a na svém květnovém zasedání se k procesu schvalování strategického rámce ČR 2030 vrátil.

K bodu programu č. 4: Různé

a) Informace o postupu kolem příspěvku pro EHK OSN

K. Mališová představila možnosti získání příspěvku pro EHK OSN. Jedinou možností je, aby bylo MŠMT povinným členem, pokud není MŠMT členem, není možné platit příspěvek. Druhou možností je, aby o příspěvku rozhodla vláda na základě materiálu do vlády. Pokud je členství volné či nepovinné, finance být uvolněny nemohou. Závazky tedy musí schválit vláda formou vládního usnesení, které budou definovat jak věcné plnění, tak finanční opatření. Další možnost je uvolnění peněz ze Společných úkolů skupiny 2, kde ale není dostatek finančních prostředků.

M. Broža dodal, že nemá informace o tom, jak ČR platí, kancelář OSN v Praze je kancelář sekretariátu v New Yorku, není zde vazba na EHK.

P. Daniš se zeptal, zda tedy tímto debata o možnosti příspěvku končí nebo chce výbor dál v aktivitě pokračovat.

K. Mališová zopakovala, že jediné možnosti ze strany MŠMT je povinné členství nebo usnesení vlády.

M. Novák dodal, že v rámci MŽP sice možnost zaplatit příspěvek existuje, nicméně v posledním roce se nepodařilo peníze získat. Před tím se to ale dařilo, zhruba tři roky po sobě. Zřejmě by pomohlo usnesení vlády a zvýšilo by vnímání důležitosti výboru EHK OSN. Dodal, že nejmenší, tedy symbolický příspěvek je zhruba ve výši 2 000 EUR.

b) Informace o standardech DVPP a možnostech revize v rámci VUR

K. Mališová informovala výbor, že revize DVPP proběhla v roce 2015 a na tvorbě nových standardů se podíleli Mirek Novák z MŽP, Hana Korvasová z Lipky a Milada Švecová za vysoké školy. Materiál se tématu udržitelného rozvoje věnuje a zřizovatelé mají povinnost tyto standardy naplňovat. Pokud by vzdělavatel chtěl ještě více rozvést VUR, bylo by možností ustanovit doplňkový nadstandard v menším rozsahu hodin, kde by se koordinátoři mohli dovzdělávat v tématu VUR. S novelizací se aktuálně nepočítá, zásadní připomínky mohou být uplatněny formou zápisu a předány v rámci MŠMT. Specializační činnosti v rámci EVVO nebudou ve vyhlášce 317, ale budou povýšeny do zákona o pedagogických pracovnících.

P. Skalická se zeptala, zda tento nadstandard znamená rozšíření o téma globální a rozvojová, případně témata k udržitelnému rozvoji.

K. Mališová potvrdila, že to tak chápe, témata by se měla rozvíjet zejména v tématech ekonomických a sociálních, případně kulturních hledisek, které by se mělo rozvíjet pomocí specializačních činností. Šlo by o navazující studium pro koordinátory, kteří již mají 250 hodin studia za sebou.

K. Mališová připomněla konferenci MŠMT, která proběhla v Horním Maršově a kde se účastnili zástupci VUR. Konference ukázala, jak je důležité předávání informací, jak z Úřadu vlády, tak z ministerstev školství a životního prostředí.

M. Novák dodal, že je dobře, že se daří držet tradici, kdy jednou za půl roku pořádá akci MŠMT a jednou MŽP. To plánuje setkání na počátku října v Brně, v době konání festivalu Ekofilm, která bude mít formát celostátní konference EVVO.

Počet stran zápisu: 7

Počet příloh: 2

Zápis zhotovil: Ondřej Charvát